

ХУДОЖНІ РЕМЕСЛА В ЦАРИНІ ТЕХНОЛОГІЙ

"Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі вивчення народних художніх ремесел" — тема дисертаційного дослідження молодого науковця нашої академії Марії Олексюк. Успішний захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук відбувся на засіданні спеціалізованої вченої ради у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Робота виконувалася під науковим керівництвом завідувача кафедри методики трудового і професійного навчання та

забезпечувати потреби суспільства, що можливе за умови компетентнісного підходу, здатного гармонізувати особисті запити і соціальні потреби. Суспільним вимогам до освітнього процесу, який ґрунтується на компетентнісному підході, відповідає ідея ключових компетенцій, що сформувалися в зарубіжній соціальній теорії та практиці як один із найефективніших способів подальшого розвитку освіти і суспільства. Офіційне визнання компетентнісного підходу як базового в освітній політиці відображене в нормативно-правових документах, які визначають загальну ідеологію модернізації вітчизняної освіти. Результати вивчення теоретичних джерел дають підстави стверджувати, що сьогодні практично відсутні наукові дослідження, присвячені комплексному, системному вивченню процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій у галузі народних художніх ремесел як цілісного педагогічного явища.

Саме це визначило мету дисертаційного дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов формування професійної компетентності таких фахівців. Дисертант доводить, що ефективність формування професійної компетентності підвищується із реалізацією комплексу педагогічних умов: модульності проектування змісту художньо-естетичної, проектно-технологічної та педагогічної підготовки; активно-діяльнісної організації навчання з використанням організаційних форм, активних і інтерактивних методів навчання; технологізації творчого освітнього процесу для забезпечення цілісності розвитку творчої особистості через поєднання технологій навчання і творчості.

Наукова новизна роботи насамперед полягає у визначенні й теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов

формування професійної компетентності учителів технологій при вивченні народних художніх ремесел. Окрім цього, розроблено структурно-функціональну модель, критерії, показники та рівні професійної компетентності, а також, що особливо важливо, — їх моніторинговий супровід. Дисертантом внесено конкретні корективи до технологій професійно-педагогічної підготовки вчителів та до форм і методів діагностування рівня педагогічної компетентності майбутніх вчителів технологій, зокрема на етапах художнього проектування та втілення проектної ідеї в матеріалі — декоративно-ужитковому виробі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в модернізації навчально-методичного забезпечення фахової дисципліни: удосконалення змісту навчання народних художніх ремесел, в розробці авторської програми спецкурсу "Народні художні ремесла та методика їх викладання" і методичних рекомендацій щодо її впровадження, а також методичних порад щодо створення розвивального навчально-виховного середовища, необхідного для забезпечення якісної професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій. Теоретичні положення і результати експериментальних досліджень були використані при укладанні фахових навчальних завдань і формуванні відповідних методичних рекомендацій, у підготовці навчальних посібників, розробці лекційних курсів і практичних занять, консультативних порад студентам щодо написання курсових і дипломних робіт, у підготовці науково-методичних семінарів і занять у системі підвищення кваліфікації вчителів технологій. Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Дрогобицького ДПУ ім. Івана Франка, Уманського ДПУ ім. Павла Тичини, Рівненського ДГУ та нашої академії.

Дисертантом проведена значна робота з експериментальної перевірки ефективності формування професійної компетентності вчителів технологій. На різних етапах ек-

спериментального дослідження упродовж 2008 — 2014рр. було охоплено 326 студентів — майбутніх учителів технологій загальноосвітніх шкіл, 48 викладачів факультетів технологічної освіти, 36 учителів ЗОШ і 17 керівників художньо-прикладних гуртків і студій позашкільних навчальних закладів Львівської, Рівненської, Черкаської і Тернопільської областей. Результати педагогічного експерименту підтвердили, що для подолання труднощів при засвоєнні фахових дисциплін необхідне створення належних педагогічних умов, застосування ефективних технологій навчання.

Аналіз матеріалів дослідження показав, що у студентів експериментальних груп рівень теоретичних знань зріс на 16,8%, особистий практичний досвід художньо-творчої діяльності — на 17,5 %, мотивація до вивчення народних художніх ремесел — на 13,8 %. Якісно, тобто на "відмінно" і "добре", навчальний матеріал засвоїли 66,7 % студентів експериментальних груп, а високий рівень сформованості вмінь проектування і технології виготовлення декоративно-ужиткових виробів, належну методику організації творчої художньо-трудої діяльності учнів продемонстрували 74,4 % студентів згаданих груп. Загалом, рівень сформованості професійної компетентності студентів експериментальних груп у галузі народних художніх ремесел був на порядок вищим, ніж у студентів інших груп (достатній рівень — 11,1 %, високий рівень — 6,4 %).

Перспективу наступних наукових досліджень в означеній проблематиці дисертант бачить у розробці теоретико-методологічних засад визначення ключових компетенцій з урахуванням освітньо-кваліфікаційних рівнів і профілів технологічної освіти, у виявленні культурно-освітнього потенціалу різних видів народних художніх ремесел, в розробці методики формування професійно значущих якостей та ціннісних орієнтацій студентів засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва.

декоративно-ужиткового мистецтва Дрогобицького ДПУ ім. Івана Франка, професора Леоніда Оршанського. Опонентами виступали декан технологіко-педагогічного факультету Уманського ДПУ ім. Павла Тичини, професор Станіслав Ткачук і старший викладач кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності Вінницького ДПУ ім. Михайла Коцюбинського, кандидат педагогічних наук Ірина Савчук.

Дисертант акцентує думку, згідно з якою професійна освіта, визнаючи значущість і необхідність врахування інтересів особистості у навчальному процесі, водночас покликана

ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ КРАЯНКИ

Голова циклової комісії гуманітарних дисциплін педагогічного коледжу Роман Дубровський предметом свого дисертаційного дослідження обрав творчість поетеси-кремчанки Галини Гордасевич. Дисертаційну роботу на тему "Лірика Галини Гордасевич: проблематика, поетика" він виконав на кафедрі теорії і методики української та світової літератури Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка й успішно захистив на засіданні спеціалізованої вченої ради цього ВНЗ. Науковим керівником дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук виступив завідувач кафедри української філології та суспільних дисциплін нашої академії, доцент Олег Васишин; офіційними опонентами — завідувач кафедри української літератури і теорії літератури Дрогобицького ДПУ ім. Івана Франка, професор Петро Іванишин і завідувач кафедри української мови і літератури Ізмаїльського ДГУ, професор Галина Раїбедюк.

Актуальність досліджуваної тематики визначається тим, що спеціальний аналіз поетичної спадщини Галини Гордасевич набуває особливої ваги і своєчасності, бо дає змогу простежити взаємозалежність внутрішніх і зовнішніх чинників, які зумовили специфіку розвитку української літератури в радянські та пострадянські часи і вплинули на творчість талановитої письменниці. Дисертаційне дослідження виконувалось у межах комплексного плану науково-дослідної проблеми "Мовно-літературні процеси на Волині упродовж століть".

Визначивши метою роботи розкриття творчої індивідуальності Галини Гордасевич, виявлення особливостей її художнього мислення та з'ясування місця і ролі поетеси в літературному процесі II половини XX століття, дисертант систематизував критично-аналітичні матеріали про її поетичну творчість, простежив вплив позалітературних чинників на формування

художнього мислення, висвітлив особливості донецького і львівського періодів її творчості, виявив співвідношення загальнолюдського, національного й індивідуального в естетичній концепції поетеси, здійснив аналіз опублікованих і неопублікованих віршів, розкрив специфіку вияву антропоцентризму й окреслив міфологічність початку її ідіостилю, з'ясував художньо-естетичну, пізнавальну і виховну цінність поетичної творчості письменниці.

Предметом дослідження стали публіцистика і поетика лірики Галини Гордасевич, особливості творення художньої картини світу в її поетичних творах. Конкретно досліджувались поетичні збірки 1960 — 1990 років, щоденникові записи, інтерв'ю, автобіографічні прозові твори. В результаті проведеної дисертантом роботи вперше в українському літературознавстві здійснено всебічний аналіз лірики Галини Гордасевич через широке дослідження її творчої спадщини, визначена роль міфологічних джерел художності поетичних текстів і з'ясовано ступінь взаємопроникнення загальнолюдського, національного й індивідуального начал в системі образотворення поетеси. Це відкриває шлях до нового прочитання й поглиблення естетико-культурної та оцінної інтерпретації надбав української літератури минулого століття, розширює теоретичні площини літературознавства, художньої критики й естетики.

Матеріали та висновки дисертації можуть бути використані в подальшому дослідженні творчості Галини Гордасевич, при вивченні історії української літератури II половини XX століття у вищій школі, при підготовці навчальних і методичних посібників, розробці лекційних курсів і семінарських занять. Питання, що стосуються творчості Галини Гордасевич, внесені до про-

грами спецкурсу "Літературне краєзнавство", який читається студентам Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка на спеціальностях "Мова і література (німецька, українська)" та "Філологія (українська мова і література)".

Висвітлюючи поетичну творчість

Галини Гордасевич у контексті доби, дисертант розкриває теоретичні підходи до вивчення лірики II половини XX століття та осмислення історико-культурного дискурсу її творчої діяльності, аналізує стан вивчення поетичного доробку письменниці, простежує еволюцію її художнього мислення. Важливо, що у роботі сказано про "шухлядну" творчість поетеси, до якої належать вірші, які розкривають злочини тоталітарної системи. Саме в таких поетичних творах вагому роль відіграють інтертекстуальність, тяжіння до історіософського осмислення подій.

При дослідженні джерел формування творчої концепції поетеси автор дисертаційної роботи простежує особливості функціонування феномену природи в її ліриці і наголошує, що розуміння складної діалектики стосунків між людиною і природою було одним із основних джерел структурування художнього мислення письменниці. З цією ж метою здійснено

аналіз поетичного осмислення християнського віровчення у віршах донецького і львівського періодів творчості Галини Гордасевич і з'ясовано проблеми співвідношення світових і національних традицій з художнім новаторством у її ліриці.

Дисертант підкреслює, що в центрі кожної поезії стоїть людська особистість, зображена поетесою як частина Всесвіту, соціуму, або ж як самостійне Я, що складає цілісний мікрокосм. Наголошено: творчість Галини Гордасевич доби незалежної України тяжіє до національного і народного, яке торує шлях до особистого. Причому багатогранну проблематику України та українства у своїй пізній творчості поетеса бачить не в локальних масштабах, а з погляду світової історії, тому значна частина її віршів присвячена осмисленню глибинної сутності української історії. Визначаючи домінуючі ідіостилю Галини Гордасевич, дисертант виокремлює ті елементи, які формують своєрідність художнього мислення та стильової манери поетеси: антропоцентризм, як складник її творчого мислення, міфопоетизм, як прояв фольклорної традиції в ліриці, гіперсенсоріку, як специфічне функціонування сенсорних образів у поетичних творах.

Серед основних ознак, притаманних художньому мисленню Галини Гордасевич, найсуттєвішими є високий громадянський пафос, заперечення фальшивих пріоритетів, зорієнтованість на вічні загальнолюдські цінності, спорідненість поезії з найкращими фольклорними зразками, на елементи феміністичного дискурсу XX століття і націєцентризм, як змистовий стрижень громадянської лірики. Глибоко духовна поезія Галини Гордасевич виявляє жіночий погляд на світ. У силовому полі українського шістдесятництва, зберігаючи власну гідність, вірність принципам гуманізму і справедливості, поетеса створила індивідуальний художній стиль, який став непересічним явищем у українському літературному процесі II половини XX століття.